

Prof. Dr. Yusuf Devran – Marmara Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Radyo-Televizyon ve Sinema Bölümü Öğretim Üyesi.

M. Sami Okumuş – Marmara Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Radyo-Televizyon Ana Bilim Dalı. Araştırma Görevlisi.

TEŞEKKÜR: BU METİN; KAKNÜS YAYINEVİ TARAFINDAN YAYIMLANAN “TELEVİZYON DİZİLERİNİN KEŞFİ: İÇERİK, ANLAM VE İŞLEVLERİ” ADLI KİTAP’TAN ALINMIŞTIR. TANIDIKLARI YAYIN MÜSADESİ İÇİN KAKNÜS YAYINEVİ YETKİLİLERİNE TEŞEKKÜR EDİYORUZ...

Giriş

Türkiye son yıllarda gerek iç siyaset ve gerekse uluslararası ilişkiler alanında çok önemli olaylara tanık olmakta, sorunlarla karşılaşmakta ve hayati badireler atlarmaya çalışmaktadır. Bu anlamda hükümet yetkilileri sürekli açıklamalar yaparak kamuoyunu bilgilendirmeye çalışmaktadır. Dikkatleri celbeden husus ise, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın bu amaçla televizyon dilini ve metinlerini de kullanmasıdır. TRT 1 gibi devlete ait televizyon kanalında yayınlanan bir tarihi dizi üzerinden günümüzde yaşanan olaylarla metinlerarası ilişki kurularak mesajların verilmesi, kamuoyunun aydınlatılması, istenilen algının oluşturulması; izleyicinin bilinçlendirilmesi, olumsuz mesajlara ve projelere karşı toplumun aşılacak direncinin arttırılması, dahası devletin mücadelesine destek vermesi sağlanmaya çalışılmaktadır. Bir anlamda geçmiş üzerinden günümüze dair mesajlar verilerek, tarihin tekerrür ettiği, geçmişte yapılan hataların günümüzde yapılmaması gerektiği vurgulanmaktadır. Bu uygulama Türkiye’nin hep dünü yaşadığı, tarihte kaldığı ve mesafe katedemediği şeklinde olumsuz algılanabileceği gibi, dünle bugün arasında metaforik bir ilişki (geçmiş üzerinden günümüzü açıklamak) kurularak kamuoyunun yaşananların ne anlama geldiğini ve Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın icraatlarının ne denli hayati olduğunu idrak etmesi bakımından son derece ikna edici ve etkileyici retoriksel bir anlatım tekniğidir.

Dizinin bölümleri ilerledikçe kamuoyunda belli bir algı oluşturulması ve izleyicilerin olumsuz eylemlere ve propaganda mesajlarına karşı direncinin arttırılması ve aşılması çabası daha açık hale gelmektedir. Aşılama (inoculation), siyasal iletişimde kullanılan önemli kavramlardan biridir. Liderler kendi taraftarlarını, rakiplerinin olası saldırılarına karşı bilgilendirerek iletecekleri mesajların etkisini kırmakta ve taraftarlarının

kanaatlerinin değiştirilmesinin önüne geçebilmektedir. Kamuoyu olumsuz mesajlara karşı aşılındığı ölçüde saldırılara karşı direnç gösterme kudretine sahip olacağı için iktidarın güç kaybetme riski de azalabilecektir. Bu anlamda Payitaht “Abdülhamid” dizisinin çok önemli toplumsal, siyasal ve milli bir işlev gördüğü söylenebilir. Dizinin, tarihte yaşanmış olayları konu edinmesi ve başında yer alan “*Tarihteki gerçek şahsiyetler ve olaylardan ilham alınarak hazırlanmıştır*” şeklindeki ifadeyle “*tarihsel gerçeklere olabildiğince sadık kalındığının*” vurgulanması bir anlamda izleyicinin zihninde anlatılan öykülerin kurmaca olmaktan ziyade gerçek olduğu algısının oluşmasına yol açmaktadır. Dizinin, tarihsel dizi formatında olması, kodların, mekanların, temsillerin, diyalogların vs. tarihe olabildiğince sadık kalınarak tasarlanması; anlatının tarihsel gerçeklikle aynı olduğu algısının oluşmasına katkı sunmaktadır. Günümüzle olan ilişki ise; metinde kullanılan söylemlerin günümüz devlet adamları ve siyasileri tarafından da sıkça kullanılması, Kudüs, İsrail, Kozmik oda, mahkeme, yargılamalar vs. gibi konuların bugünün gündemiyle birebir örtüştürölmesi nedeniyle kolaylıkla kurulabilmektedir. Bu anlatım tekniğı televizyon literatüründe “*metinlerarasılık*” olarak ifade edilmekte; edebiyatta, sinemada, şiirde vs. bir çok disiplinde metinlerin inşasında da kullanılmaktadır.

Payitaht “Abdülhamid” dizisinin dikkati çeken en önemli özelliklerinden birisi *metinlerarası* ilintilerin kurularak günümüze dair anlamların tarihteki olaylar üzerinden çok etkili biçimde inşa edilmesidir. Filmde bir taraftan tarihi olaylar anlatılmaya çalışılırken, diğeri taraftan da günümüze dair olayların ne anlama geldiğı ikna edici biçimde ifade edilmektedir. Bu mesajlar farklı bir formatla, röportaj, televizyon tartışması, belgesel vs. anlatılacak olsaydı bu denli etkili olamayabilirdi.

Kuşkusuz televizyon dizileri çeşitli yöntemlerle ve okuma biçimleriyle okunup analiz edilebilir. Payitaht “Abdülhamid” dizisinde, XIX. yüzyılın son çeyreğinde yaşananların anlatılması ve zaman zaman günümüzde tanık olunan bazı olaylara göndermeler yapılması, metnin özellikle *metinlerarası* okunmasını önemli kılmıştır. Şöyle ki dizide verilmek istenen mesaj “*Sultan Abdülhamid döneminde yaşananlar bugünün Türkiye’sinde de yaşanmaktadır. Abdülhamid Osmanlı İmparatorluğu’nu içerideki ve dışarıdaki düşmanların yoğun saldırılarına rağmen büyük bir siyasi feraset ve vizyonla korumaya çalışmıştır, tıpkı Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan gibi*” şeklinde özetlenebilir. Bu nedenle geçmişle günümüz arasında *metinlerarası* göndermeler yapılmakta ve izleyici güncel yaşanan olaylara ilişkin bilinçlendirilmeye çalışılmaktadır. Bu tarz metaforik ve *metinlerarası* ilişkilerle tarihsel geçmiş günümüzde daha kolay algılanabileceğı gibi, günümüz olayları üzerinden geçmişe dair algının yeniden şekillendirilmesi ve değiştirilmesi de ihtimal dahilindedir. Bu etki yaşanan tarihsel gerçeklikler, karakterler ve değerler bakımından olumlu olabileceğı gibi olumsuz da olabilir. Bu anlatım tekniğini daha iyi anlayabilmek için *metinlerarasılık* kavramının bilinmesi gerekir. Kuşkusuz hiçbir metin yoktur ki; kendisinden önce yazılmış veya üretilmiş bir metinden řu ya da bu biçimde yararlanmasın veya etkilenmesin. Yazar inşa ettiğı metnin anlatısında başka metinlerden yararlanarak, onlara göndermelerde bulunarak ya da benzer göstergeler, söylem, üslup ve biçimsel benzerlikler kurarak metninin anlamını daha kolay ve etkili bir biçimde ifade edebilmektedir. Bir yönetmen filmini çekerken başka filmlerden, roman yazarı başka romanlardan veya şairler de başka şiirlerden kolaylıkla esinlenmekte ve onlardan yararlanarak kendi düşüncelerini ifade edebilmektedir. *Metinlerarasılık* kavramı her ne kadar Kristeva’ya atfedilsede, aslında kavram özünü Rus eleştirmen Mikhail Bakhtin’den alır. Bakhtin’in söyleşimcilik/dialogisme adını verdiğı kurama göre bir sözce başka sözcelerle

ilişki halinde olmadan, birbirlerini etkilemeden var olamaz. Bakhtin söylemin başka söylemlerle çakıştığı, içerisine başka söylemlerin karıştığı, başka söylemlerle karışmayan söylemlerin neredeyse bulunmadığını ileri sürmektedir (Aktulum, 2014: 22-23).

Metinlerin saf olmayıp birbirlerinin içine veya üzerine oturmuş parçacıklarla oluştuğu tezi ilk olarak Julia Kristeva tarafından kavramsallaştırılmış ve literatüre kazandırılmıştır. Kristeva'ya göre bir metnin anlamı, yapısalcıların ifade ettiği gibi, salt içerdiği göstergelerin seçimi ve dizimi ile inşa edilemez. Her bir metin başka metinlerle olan ilişkileri neticesinde vücut bulur ve anlamını bünyesindeki göstergelerin ilişkisinden daha ziyade öteki metinlere borçludur. Her metnin bir başka metinden oluşması aynı zamanda onun değişime uğramasıdır. Bu başkalaşma özgünlüğün yok olması gibi ciddi bir tehlikeyi de beraberinde getirmektedir. "*Kapalı metin*" yerine "*açık metin*" kavramını öne çıkartan Roland Barthes'in de belirttiği gibi "*metin bir yapıt ile başka yapıtlar arasında kurulan, başka metinlerin kesiştiği alandır, yazar ile alıcısı arasında kurulan ilişki değil*" (Akay, 2017; 177). Başka bir ifadeyle her bir metin geçmişteki alıntı ve kalıntıların dokusudur. Kod parçacıkları, sosyal dilin parçaları ve formüller yeni metne geçer ve o metin içerisinde yeniden dağıtılır (Aktulum, 2014: 46). Nitekim Umberto Eco da metinlerarasılıktan yararlanmayan metinlerin tek boyutlu ve anlam açısından zayıf olduğunu dile getirmektedir. Sözgelimi yaralı bir insanın çektiği acı çıplak, sıradan ve rastgele bir müzik eşliğinde inşa edilemez. Böyle bir anlam ancak insan yüreğinde acı ve ızdırap duygusu uyandırabilecek ve daha önceden bu tür duyguların uyandırılmasında kullanılan bir müzik eşliğinde inşa edilebilir. Metinlerarası ilişkiyi Borges ise "*palempsest*" olarak adlandırmaktadır. VII. yüzyıldan XII. yüzyıla kadar kullanılan, ekonomik açıdan kağıt israfının önlenmesi için klasik metinlerin kazınarak ilahiyat ile ilgili metinler yazılan palempsest başka metinlerden izler taşır. Eski yazıları açığa çıkarma çalışmalarından esinlenen modern ve postmodern kuramcılarının çoğu, edebi metni bir palempsest olarak tanımlamışlardır (Akay, 2017; 181).

Kristeva gibi metinlerarasılık kavramını kullanan Michael Riffaterre, önerdiği yeni tanımlamalarla ondan biraz ayrılmaktadır. En önemli ayrım, metin karşısında okurun rolüne hiç değinmeyen Kristeva'nın tersine Riffaterre'in metinlerarasılığı büyük ölçüde okur-metin arasındaki ilişkiye göre tanımlamasıdır. Bir yapıt ile ondan önce veya sonra gelen yapıtlar arasındaki ilişkiyi okur kavrar. Böylelikle Riffaterre tanımlamalarını bir alımlama kuramı çerçevesine oturtur. Metinlerarasılığın herşeyden önce bir okuma etkinliğine bağlı olduğunu söyleyerek ilk kez okura önemli bir işlev yükler. Metinlerarası göndergeyi tanımak ve ne olduğunu, nereden geldiğini belirlemek okura düşer. Yazınsal iletişim ve metinler arasındaki ilişkiler okurca algılanmadıkça gerçekleşmez (Aktulum, 2014: 50).

Farklı metinler, göstergeler veya söylemlerarası alışverişler, metinde kullanılan atıflar, göndermeler, benzetme, görüntü, ses, duruş, sembol, müzik, belirti, obje, dil, söylem, metafor, metonimi, kod, üslup, biçem, renk, mekan, çekim teknikleri gibi unsurlarla sağlanabilir. Metinlerarası okuma yapılırken bu unsurların daha önce hangi metinlerde kullanıldığı üzerinde durulmaya çalışılır ve önceki anlamın yeni metne nasıl taşındığı değerlendirilir. Farklı metinlerin unsurlarını kullanarak yeni bir metnin inşa edilmesi o metne değer katma olarak değerlendirilebileceği gibi deforme etme olarak da telakki edilebilir. Ayrıca metinlerarası ilişkinin, okuyucunun metni daha kapsamlı okumasına katkı sunmak için mi yoksa okuyucunun algısını manipüle etmek için mi yapıldığı her zaman tartışma konusudur. Sözgelimi Payitaht "Abdülhamid" dizisi ile tarihsel algı yeniden inşa edilerek, günümüzde tarihin daha iyi kavranması ve toplumun

bilinçlendirilerek geçmişteki hatalara düşmemesi sağlanabileceği gibi, tarihsel gerçekliklerin olduğundan farklı algılanmasına da yol açabileceği pekala tartışılabilir.

Payitaht “Abdulhamid” filminin televizyon metni olması ayrıca önemlidir. Çünkü televizyon önemli bir algı üretme aracıdır. Kanadalı iletişimci Marshall McLuhan, televizyonun; insanın görsel-işitsel algılarının ve sinir sisteminin medya aracılığıyla genişletildiğini ileri sürmektedir (akt. Şentürk, 2017: 144). Televizyon, başlangıçta insanları eğlendirmeye yönelik bir icat olarak görülsede, farklı zaman dilimlerinde ve farklı mekanlarda meydana gelen olayları, bulunulan yerden görmeyi ve duymayı sağlayıp akıl ve gerçeklik ilişkisinde algının sınırlarını genişleterek yeni boyutlar kazandıran teknolojik bir gelişmedir (Şentürk, 2017: 140).

Filmler, popüler kültür üzerinde bir endüstri olarak; uluslararası popülerlik, kolay ulaşılabilirlik ve kârlılık nedeniyle güçlü bir etkiye sahiptir (Flores, 2004: 1084). Filmler, geniş bir kitleye ulaşan mesajlar ile serpiştirilir ve dünyayı algılamamıza katkıda bulunurlar (Dutt, 2014: 2). Ekranda izlediğimiz şey, ortaya çıkardığı kültürün derin kaygılarını yansıtan, kısmen gizli anlam taşıyan ve bu şekilde duygu, zevk ve acıyı ortaya çıkaran şeydir şeklinde yorumlanabilir ve yorumlanmalıdır (Sassatelli’den akt. Dutt, 2014: 3). Dutt, filmlerin; saf eğlencenin ötesine geçen bir gücü olduğundan da bahseder. Özellikle, bireylerin kolektif hayal gücünü etkilediğini; ırk, sınıf, cinsiyet vb. ile ilgili önemli konulardaki algılamaları etkileyebileceğini belirtmektedir (Dutt, 2014: 4-5).

Bireyler, televizyon ürünleri karşısında alıcı konumunda yer alırlar ve bireylerin algı sistemleri çözümlendikten sonra, bu sistemleri etkileme amacı taşıyan mesajların kalitesi, tutarlılığı, anlaşılabilirliği karşı tarafın algısını; istenilen tarafa çevirmek açısından önemlidir. Duyular aracılığı ile uyarılar ve bilgiler beyine aktarılır ve değerlendirmeye alınırlar. Değerlendirme ölçütü, bireyin zihninde neyin doğru neyin yanlış olduğu, neyin kendisi için önemli, neyin önemsiz olduğu, nelerin öncelikli olduğu şeklindedir. İletilerin anlaşılabilmesi, karşıdaki kişinin baskın olan biçimlendirilmesi ile daha da kolaylaşır (Özer’den akt. Bakan ve Kefe, 2012: 24).

Gelinen noktada algının tanımlanması gerekmektedir. Algı, insanın çevresindeki uyaranların ya da olayların farkında olması ve onları yorumlama sürecidir (Mutlu, 2012: 16). Algının oluşmasında kuşkusuz medium yani araç kadar bireylerin kişiliği, şahsi özellikleri, geçmişte yaşamış olduğu tecrübeler; algılanan nesnenin özellikleri ve algılama sürecinin yaşandığı fiziksel, sosyal ve örgütsel çevre koşulları etkili olabilmektedir (Eren’den akt. Bakan ve Kefe, 2012: 23).

Algı yönetimi ise hayatın her alanında (sanat, siyaset, spor, sinema, televizyon vs.) muhataplarının zihninde olumlu sonuçlar yaratmak için gerçekleştirilen bir uğraştır. Burada amaç, bireylerin/toplumun; istenilen tutum ve davranışa ikna edilmesidir (Bulut, 2017: 27). Başka bir anlatımla algı yönetimi “*hedef insan veya toplumu, hedef alanın istediği şekilde düşünmeye ikna etmek için etkilemesidir*” şeklinde tanımlanabilir (Özdağ, 2013).

Bireyler çevrelerinde gördüğü işittiği herşeyi hemen algılamazlar. Çünkü bireyler, çevresinden aldığı bilgilerin bazılarına kayıtsız ve ilgisiz kalırken, bazılarına ilgi duyar ve merak ederler (Eren’den akt. Bakan ve Kefe, 2012: 22). Oysa Berger’in belirttiği üzere bir balık gibi, görüntülerin denizinde yüzüyoruz (Berger’den akt. Dutt, 2014: 3). Çevremizde gördüğümüz ve duyduğumuz şeylerin çoğu iletiler taşısa bile bireyler bu iletileri anlayabilecek kodları bilmediğinden ya hiç dikkat etmez, etse bile yanlış yorumlayabilirler (Berger, 2012: 90).

Kitlesele olarak tüketilen imgelerin algı dünyasındaki yansımalarının, algı özellikleri sayesinde içselleştirilmesi; bireyin (dolayısıyla toplumun) farkındalığını ortadan kaldırarak manipülatif alana geçmesine imkan vermektedir. Kullanılan araçlar sayesinde görüntü imgesindeki değişiklikler, algı sürecinde gerçeklikle kurduğumuz ilişkiyi belirlemektedir (Hızal, 2012: 20). Kitleleri edilgen/pasif bir aktör olarak konumlandıran yaklaşıma göre, kitleler daima bilinçaltı sınırı üzerinde seyrederek ve böylece bütün telkinlerin etkisinde kalırlar. Bu etki sayesinde düşünme yeteneğinden mahrum olan kitleler/bireyler; (fazlaca bir saflık göstererek) her şeye inanırlar. Yani kolay manipüle edilemeyen topluluklar/bireyler, daha sağlıklı karar alma eğilimi gösterirler. Aksi yönde hızlı manipüle edilen topluluklar ise; çok çabuk istenen istikamete/tarafa yöneltilebilirler (Le Bon'dan akt. Bulut, 2017: 157). İstenen ve amaçlanan da aslında budur; en çabuk ve en kısa yoldan toplumu istenilen ölçüde hedefe yöneltmektir; fakat yapımcı ya da yönetmenlerin kullandığı iletişim dili, seyirci tarafından aynen anlaşıl(a)maz. Seyircinin bilgi dağarcığı ve tecrübeleri bağlamında farklı algılanabilir (Bulut, 2017: 21). Burada değinilmek istenen nokta; tarih dizisi olarak verilen bir televizyon ürününün, insanların zihninde "gerçek" algısı yaratıyor olmasının getirdiği risklerdir. Burada amaçlanan asıl şey, tarihi olay ve figürler çerçevesinde oluşturulan metnin, günümüz siyasi ve toplumsal hayatına referans olabilecek mevzular (günlük siyasi konjonktür) etrafında şekillendirilerek, tarihsel gerçekliğin gücünden faydalanılmasıyla; farklı bir gerçeklik oluşturma çabası olduğu söylenebilir. Yapılan bu çalışmalar ile algılar, dizayn edilebilir ve her türlü müdahaleye açık duruma gelirler. Gerekli kodlara ya da yeterli arkaplan bilgisine sahip olmayan izleyiciler açısından tarihten çıkıp gelen ve yeniden inşa edilen gerçeklik, yapımcının arzuladığı etki yerine daha olumsuz sonuçlara neden olabilir.

Bir makalenin sınırları içerisinde bir televizyon dizisinin bütün bölümlerinin çalışmaya dahil edilmesi kuşkusuz mümkün değildir. O nedenle 24 Şubat 2017- 29 Aralık 2017 tarihleri arasında yayınlanan bölümlerle yetinilecek ve şu sorulara cevap aranılacaktır;

1. Dizi filmin temel konusu ve amacı nedir?
2. Tarihteki hangi olaylar üzerinden günümüze dair mesajlar verilmektedir?
3. Dizide kullanılan gündemle günümüzdeki gündemde yer alan ortak veya benzer konular nelerdir?
4. Dizideki söylemlerle, günümüzdeki hangi siyasilerin söylemleri arasında ne gibi aynilikler veya benzerlikler mevcuttur?

Bu ve benzeri soruların cevaplarının aranacağı bu çalışmada günümüz olaylarının, tarihsel metinlerden ilinti kullanılarak nasıl anlatılmaya çalışıldığının anlaşılmasına katkı sunulacaktır. Çalışmada dizideki kodlar, diyaloglar, söylemler ve temsiller ile günümüze dair ne gibi metinlerarası bağlantıların kurulmaya çaba gösterildiği tespit edilip analiz edilecektir.

Payitaht "Abdülhamid" Filminde Kurulan Metinlerarası İlişkiler

Payitaht "Abdülhamid" dizisi, geçmişten günümüze yaptığı referanslar ile farklı tarihlerde vuku bulan olaylar arasında güçlü ilişkiler kurmaktadır. Dizide kullanılan diyaloglar çok açık bir biçimde okuyucunun metinlerarası okumalar yapabilmesini mümkün kılmaktadır. Bu metin inşa ve anlatım tekniği ile izleyiciler hem geçmişe dair bilgilendirilmekte hem de günümüzdeki olayları nasıl okuması, yorumlaması ve kanaat oluşturmaları gerektiği noktasında yönlendirilmektedir. Sultan Abdülhamid'in siyaseti ile günümüz iktidarının izlediği politikaların birbiriyle nasıl örtüştüğünün anlatıldığı metinde o dönemde olduğu gibi bir çok düşman ülkenin doğrudan veya dolaylı olarak ülkemize

saldırdığı, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın tıpkı Sultan Abdülhamid gibi yedi düvelle mücadele ettiği, içteki hainlerle ayrıca uğraştığı vurgulanmaktadır. İzleyicilere de "uyanık olun, ferasetli olun, mesele ülke meselesi, varolma meselesi" mesajı verilmeye çalışılmaktadır.

Metinde sıkça Erdoğan'ın değişik ortam ve toplantılarda vurguladığı, adeta Erdoğan'a mal olan ifadeler ve cümlelere yer verilmektedir. Diyaloglar o kadar net Erdoğan'ı çağrıştırmaktadır ki, adeta filmde hayali aktör olarak kendisine yer bulmaktadır. Payitaht "Abdülhamid" dizisinde kullanılan dilin, Abdülhamid yerine Erdoğan'ı ya da Osmanlı İmparatorluğu yerine Türkiye Cumhuriyeti devletini çağrıştırması bu anlamda başarılı bir inşa ve aşılama tekniği olarak kabul edilebilir. Sözelimi Sultan Abdülhamid'in, Söğütlü Er Osman'a kullandığı "*Unutmayın! İnsanı yaşat ki; devlet yaşasın!*" cümlesi, ilk söyleyeni Erdoğan olmasa bile onunla özdeşleşmiş bir ifadedir (20. Bölüm-01:47:05). Erdoğan bu vurguyu genellikle gençlere yönelik yönelik konuşmalarda yapmaktadır, tıpkı 22 Ekim 2017 tarihinde düzenlenen AK Parti 2023 Gençlik Şurası'nda yaptığı gibi. Erdoğan insan ve devlet arasındaki ilişkiyi bu şekilde açıklayarak genç dinleyicilere vatandaşa yönelik bakış açılarının temelinde yatan felsefenin ne olduğunu vurgulamaktadır (<https://www.youtube.com/watch?v=ko96bf09hG8>, 04:24). Metnin değişik noktalarında "*hamle*" vurgusu yapılmaktadır. Bu vurgu özellikle Marmaray, Yavuz Sultan Selim Köprüsü, Osman Gazi Köprüsü, İstanbul Kanalı, üçüncü havaalanı vb. gibi projeleri gerçekleştirirken ve stratejik adımları atarken "*hamle*" söylemini kullanan Erdoğan'a gönderme yapmaktadır. Abdülhamid o zaman nasıl projelerden vazgeçirilmeye, engellenmeye, durdurulmaya çalışılıyorsa bugün de Erdoğan aynı baskılara muhatap olmaktadır. Şöyle ki; "*Daima Bismillah! Paşalar, demiryolu hamlemizi yeniden başlatıyoruz. Vazgeçeceğimizi düşündüler lakin biz, sabit bir yol üzere yürümeye vazifeliyiz. İmanla ve ısrarla, önümüze çıkan manilerle; Bismillah çekip mücadele etmeye azimliyiz*" (15. Bölüm-31:15). Dizide en çok işlenen konu Filistin meselesi, Yahudilerin o topraklarda yurt edinip devlet kurma özlmleri ve bu konuda Yahudilerin engel gördüğü Sultan Abdülhamid'in bölgeye yönelik politikalarıdır. Çünkü Abdülhamid, Yahudilerin niyetlerini çok iyi bilmekte ve atacağı yanlış bir adımın nelere mal olabileceğini öngörebilmektedir. Metinde Sultan Abdülhamid ile Tahsin Paşa arasında şu konuşma geçmektedir: "*Paşa! Bunların, Filistin'den istedikleri topraklar; Arz-ı Mevud'tur. Tahsin Paşa: Vadedilmiş topraklar. Sultan Abdülhamid: Her ne kadar inkar etseler de; hedefleri İslam topraklarını almaktır. Biz var olduğumuz sürece biz, biz göçtükten sonra milletim buna mutlaka mani olacaktır*" (15. Bölüm-01:06:34). Bu ifadeler aynı zamanda günümüzde Erdoğan'ın Filistin'e yönelik politikalarının da gerekçesinin ne olduğuna işaret etmektedir. Öyle ki Filistin ve Kudüs meselesi Erdoğan'ın her zaman en öncelikli konularından biri olmuştur. Hatta Filistin'e ve Filistin halkına en çok sahip çıkmaya çalışan liderin Erdoğan olduğu söylenebilir. ABD'nin Kudüs'ü başkent ilan etmesinin ardından Erdoğan'ın hem İslam İşbirliği Teşkilatı'nı hem de Birleşmiş Milletler'i harekete geçirmesinin nedeni böylelikle izah edilmektedir.

Dizi metnindeki diyalogların Erdoğan'ın değişik konuşmalarından birebir alındığı çok aşıkardır. Öyle ki senaryo yazarı ekip arasında "acaba Erdoğan'ın metin yazarları da var mı?" sorusu bile akla gelebilmektedir: "*Sultan Murat: Nereye? Sultan Abdülhamid: Birlik olmaya, güçlenmeye, bir olmaya, diri olmaya. Eğer düşman saldıracaksa; karşısında yıkılmaz bir kale bulacak*" (15. Bölüm-13:06). Son 15 yıllık AK Parti iktidarında Bakü'den Kars'a ve Tiflis'e uzanan demiryolu, ülkeye yeniden döşenen tren hatları, İstanbul Boğazı'na yapılan Marmaray hattı ile Çin'den kalkacak trenlerin İngiltere'ye kadar gidebilecek olması, İstanbul'da inşa edilen üçüncü havaalanı ile dünya hava trafiğinin ve

ticaretinin buluşma noktasının Türkiye olması ve neticede Türkiye'nin elde edeceği ekonomik ve stratejik güç dönemin demiryolu projesi üzerinden şöyle anlatılmaktadır: *"Sultan Abdülhamid: Hindistan, Bağdat, Hicaz, İstanbul, Viyana, Berlin, Paris, Londra, oradan gemiyle yeni kıta Amerika. Hepsi birbirine bağlanacak. Bu demiryolunu yapabilirsek, dünyadaki bütün ticaret bu eski İpek Yolu'nun üzerinden geçecek. Gazi Osman Paşa: Sultanım, eğer bu hamle nihayete ererse; ne İngilizlerin coğrafi keşiflerinin hükmü kalır, ne de dünyadaki sömürge nizamının. Sadrazam Halil Paşa: Hindistan'da imal edilen bir mal, İngiliz gemi şirketlerine gerek kalmadan tren yoluyla dünya pazarına açılabilir. Sultan Abdülhamid: Paşalarım; dünyayı zaman zaman din adamları, bazen asker, bazen tüccar idare etti. Haçlılar zamanında papalık hüküm sürdü. Onların saltanatını büyük bir asker olan dedem Fatih Sultan Mehmet bitirdi. Osmanlı dört asır dünyaya hükmetti. Filhakika, o dönemler artık geride kaldı. Bundan sonra dünyayı tüccar yönetecek. O sebeple bu demiryolu meselesi mühim"* (1. Bölüm-01:25:41).

Başka bölümlerde de demiryolu vurgusu yapılmaktadır. Bu vurgu özellikle Türkiye'nin gerçekleştirdiği, dünyanın en büyük ve işlevsel havaalanı projesini çağrıştırmaktadır. Şöyle ki; yapımı sürmekte olan, 3. Havalimanı projesine bir atıf daha yapılmaktadır: *"Biz çalıştıkça, milletimize hizmet ettikçe, devletimizi yücelttikçe, bize saldıranlar olacaktır. Peki, bu hücumların sebebi nedir. Tahsin Paşa: Demiryolu hamlemizdir, Hünkarım"*(10. Bölüm-07:27). . Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA), Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı ve Kızılay'ın dünya genelinde gerek Müslüman gerekse başka dinden insanların yaşadığı topraklara yaptığı hayır işlerine (cami, okul, eğitim, sağlık hizmetleri ve insani yardımlar vs.) önemli göndermeler yapılmakta ve bu anlamdaki faaliyetlerin kamu diplomasisi adına o gün olduğu gibi bugün de ne derece önem arzettiğine vurgu yapılmaktadır: *"Kemalettin Paşa: Sultanım, bu kısım; Musul, Kerkük, Cerablus, Afrin ve Hatay... Bu kısım nüfus bakımından oldukça karışık bir hüviyete sahip. Araplar, Ermeniler, Kürtler ve Türkler beraber yaşamakta. Sultan Abdülhamid: Güzergah buradan geçerse burası; ecnebi casusların faaliyet alanı haline gelir. Halkı kışkırtabilirler. Kemalettin Paşa: Askeri bir tedbir düşünür müsünüz? Sultan Abdülhamid: Askeri değil de daha çok ictimai tedbirler. Tabi çevresine ordularımızı kuracağız. Okullar açılacak, camiler açılacak. Çevredeki aşiretlerin ve esnafın itimadı tazelenecek"* (1. Bölüm-01:30:29).

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın 26 Mart 2017'de Sancaktepe Toplu Açılış Töreninde yapmış olduğu konuşmasında; Avrupa Birliği üyesi ülkelerin, Papa'nın huzurunda Vatikan'da bir araya geldiklerini, "haçlı ittifakının eninde sonunda kendisini gösterdiğini" dile getirmişti (<https://www.youtube.com/watch?v=CJuLekxPXR8>) Bu ittifakın nihai hedefi Türkiye'yi bölüp parçalamak. Türkiye üzerindeki bu emellere dizide şu şekilde göndermeler yapılmaktadır: *"Yüzbaşı Celal: Sultanım, çizmiş olduğunuz kroki ile kraliyetin siyaset odasına kadar girdim. Her şeye bakamasam da, İngilizlerin devletimizle ilgili hain emellerini görme imkanım oldu. Gördüklerimden anladığım, kraliyetin en büyük hedefi; siz ve elinizde bulundurduğunuz hilafettir. Sultanım, miladi 1896 yılındayız ama odadaki harita miladi 1902 tarihliydi ve üstünde yeni yüzyılın dünyası yazıyordu. Filistin üstünde yeni bir İsrail devleti. Bulgaristan sınırları Yeşilköy'den başlıyor. Yunanlılar buralara kadar gelmişler, bütün adalar onlara ait, Girit de dahil. İzmir ve çevresi de... Makedonlar için yeni bir devlet. Peşinden büyük Sırbistan devleti. Bosnalı Müslüman kardeşlerimiz de, bu devletin sınırları içinde kalıyor. Arnavutluk devleti, Kıbrıs direkt olarak kraliçeye bağlı. Suriye'de yeni bir devlet. Irak, Humus sömürge devletleri kurulmuş. Ermenistan, Ağrı, Van, Bitlis, Batum... Sultanım; Hicaza, Mekke'ye ve Medine'ye hilafet sancağını elinde*

tutan bir İngiliz askeri resmedilmiş... ve İstanbul; Payitaht, Sultanım, başka bir devlet kurulmuş. Üstünde Ortodoks haçı var. Bize de Türkiye olarak işte burası; Bilecik'ten Amasya'ya, Ankara'dan Trabzon'a sıkıştırılmış Türkler. Bu kadar. Sultanım, gördüklerimden anladığım, İngilizlerin tek hedefi; hilafet bayrağını elimizden alıp, devletimizi yıkmaktır ve biz yalnızız. Sultan Abdülhamid: Feseyekfiyke Humullah (Allah, sana yeter). Bu hakla, batılın savaşı ve batılın kazandığı görülmemiştir. Savaş başlasın..." (1. Bölüm-01:36:00).

Dizinin beşinci bölümünde devlet nizamını ortadan kaldırmak için öğrencilerin nasıl sokağa döküldüğü konu edilmekte ve Padişah'ın konuya nasıl ferasetle yaklaştığı vurgulanmaktadır. Bütün bu diyaloglar 28 Mayıs 2013 tarihinde başlayan Gezi Protestolarına işaret etmekte ve o dönemde yaşanan olayların asıl amacının ne olduğu ifade edilmektedir: "Sultan Abdülhamid, Celal ve Kemaleddin Yüzbaşı'ya: Hep aynı tezgah. Devlet adına kurşunu sık, talebeleri sokaklara dök, nizam bozulsun. Celal Yüzbaşı: Hadiseler, Mahmut Paşa'nın söylediklerini tasdik ediyor hünkarım. Abdülhamid: Lakin o Mahmut Efendi'ye, öyle kolay kolay inanmayacağız. Kemaleddin Yüzbaşı: Hünkarım, bu yazı neticesinde talebeler, sokağa dökülebilir. Eğer ki arzu ederseniz, gazeteler dağıtılmadan toplatalım. Celal: Allah korusun, talebelerin başlattığı bir nümayiş; Payitahtın huzurunu kaçırabilir. Gazetelerin toplanması elzemdir. Kemaleddin: Ne buyurusunuz hünkarım, isterseniz hemen toplatalım. Sultan Abdülhamid: Toplatmayalım, gazeteler dağıtılsın. Celal: Emredersiniz" (5. Bölüm-57:46).

Samir Efendi'nin öldürülmesi gazeteci Hrant Dink'in öldürülmesini çağrıştırmaktadır. Olayla ilgili haberlerin gazetelerde yer alması ve halkın bu suikasta aşırı tepki vermesi üzerine Abdülhamid'in süreci ferasetle idare edebilmek amacıyla olaya karşı duyarlı olanları Nur-u Osmaniye avlusuna davet etmesi, kalabalıkların kontrol edilmesi adına çok zekice bir uygulamadır. Bu olay 19 Ocak 2007 tarihinde gazeteci Hrant Dink'e yapılan suikaste bir atıf olarak okunabilir. Krizin ardından hükümet gösterilerin ve protestoların olayın farklı anlam ve alanlara çekilmeyecek şekilde başarılı bir biçimde yönetildiği ifade ediliyordu. Şöyle ki; "Tahsin paşa, Sultan Abdülhamid'e: Hünkarım, sokaklar gazete haberleriyle çalkalanıyor. Talebeler, mekteplerinde konuşuyorlar. Kahvehaneler çalkalanıyor. Talebelerin akşam sokaklara döküleceği jurnalleri geliyor. Ne yapacağız hünkarım? Abdülhamid: Gazetelere akşam baskısı yapacağız, Tahsin Paşa. Şöyle bir havadis; Samir Efendi'nin vurulmasına tahammül edemeyen gençleri, Nur-u Osmaniye avlusuna davet ediyoruz. Dediğimi derhal yapınız"(5. Bölüm-01:29:05).

Dizide Amerika Birleşik Devletleri'nin Ekim 2014 tarihinde Ankara'ya gönderdiği Büyükelçi John Bass'ın sınırlarını aşarak yaptığı girişimlerin rahatsızlık vermesinin ardından başka bir ülkeye gönderilmesi konu edilmektedir. Dizide Alman sefirin istifasının ardından Padişah'ın Almanya'ya makul ve adil bir büyükelçi gönderirlerse bir sorun çıkmayacağı aksi takdirde benzer problemlerin yaşanacağı yönünde uyarıda bulunduğu görülmektedir: "Tahsin Paşa, Sultan Abdülhamid'e: Geldiğimi haber alınca Alman sefir korkudan istifa mektubunu yazmış. Bu da nüshası. Sultan Abdülhamid: Yerine gönderecekleri sefiri iyi seçseler bari. Makul ve adil biriye çalışabiliriz. Lakin o da iç işlerimize müdahil olmaya devam ederse, akıbeti aynı olur. Tahsin Paşa: Emredersiniz hünkarım" (5. Bölüm-01:15:28). Bu ifadeler aslında bir anlamda ABD'ye Türkiye'nin cevabı şeklinde okunabilir

(<http://www.aksam.com.tr/guncel/abd-ankara-buyukelcisi-john-r-bass-kimdir-turkiy-e-abd-vize-son-dakika->

[haberleri/haber-668292,http://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-41584973](http://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-41584973)).

IMF'ye olan borçların ödemesi de dizide konu edilmektedir. Türkiye, 14 Mayıs 2013'te; IMF'ye olan borcunun son taksidini ödedi. 422,1 milyon dolar

tutarındaki bu ödeme ile, Türkiye'nin IMF'ye borcu sıfırlandı. Son 10 yılda IMF'ye toplam 23,5 milyar dolar ödeyerek borcunu bitirdi (<https://kdk.gov.tr/sayilarla/turkiyenin-imfyeye-olan-borcu-bitti/18>). Türkiye'nin borçlarını ödeme konusundaki başarısı ve ardından karşılaştığı problemlerin nedenlerinden birinin bu olduğu şu şekilde açıkça dile getirilmektedir: **"Sultan Abdülhamid: Doğru dersin, paşa. Biz ne vakit, benden evvelki idarelerin borcunu kapattık, saldırılar başladı... Sultan Abdülhamid, Tahsin ve Selim Paşa'ya: Devletin başına geçtiğimde borcumuz 250 milyondur. Elimiz kolumuz bağlı, Avrupa devletleri milletlerarası anlaşmalarla; limanlarımıza, vergilerimize, şirketlerimize, her yere musallat oldu. Çok bedeller ödedik, çok bedeller ödedik; sırtımızdaki yükü attık. Hamdolsun borcumuz azaldı"** (20. Bölüm-21:13). Özellikle 2017 yılında Türkiye'ye karşı uygulanan ekonomik ambargolar, borsa oyunları, döviz kurlarındaki istikrarsızlığın amacının ne olduğunun cevabı dizide verilmektedir. Şöyle ki; **"Sultan Murat: Sen, yılan kuyusuna çomak soktun. Demiryolu hamlen savaşı başlattı. Üstüne hilafet kuvvetiyle İngilizlere Hindistan'da büyük darbe vurdun. Artık seni öldürmekten başka çareleri kalmamıştı. Sultan Abdülhamid: Başaramadılar. Sultan Murat: Başaramayınca da seni içten yıkmak istediler. Borsada hamle yaptılar"**. Dizide ülkeye karşı oynan oyunların yanı sıra olabileceklere de yer verilmekte ve izleyicilerin bilinçlendirilmesi ve olası olayları doğru okuyabilmesine ışık tutulmaktadır. Türkiye'de 2016 ve 2017 senelerinde gerçekleşen terör olayları bu bağlamda değerlendirilebilir (<http://www.posta.com.tr/son-1-yilda-turkiye-de-gerceklesen-22-teror-saldirisi-haberi-1250195>): **"Sultan Abdülhamid: Beceremediler. Sultan Murat: Ardından, Ermenileri kışkırttılar. Sultan Abdülhamid: Rezil oldular, her şey ayaklarına dolandı. Sultan Murat: Onlara tek çare bıraktın. Artık yapacakları bir tek şey vardı; onların içinde olduğum için biliyorum. Biraderim, Osmanlı'ya gerçek bir harp cephesi açacaklar. Savaş ilan edecekler"**(15. Bölüm-05:50). Türkiye'nin NATO ve ABD'nin karşı çıkmasına rağmen milyarlarca dolar harcayarak Rusya'dan S400 füzelerini satın almasının nedeni filmde okunabilir. Bu diyaloglar kamuoyunun Türkiye'nin silahlanmasına karşı olumsuz tepki göstermesinin önüne geçilmektedir: **"Sultan Abdülhamid, Kemaleddin ve Tahsin Paşa'ya: İngilizler bize harp ilan edecek, paşa. Harp sancağımızı açtık say... Lakin şimdilik kutunun içindedir. Kemaleddin Paşa: İngilizler bizzat mı cephe açacakmış? Sultan Abdülhamid: Bize cephe açamazlar, hilafet gücümüzden korkarlar. Bu sebeple, ya Rusları, ya Sırları yahut Yunan'ı üstümüze salacaklar. Biz de o vakte kadar harp hazırlıklarımızı yapıp, silah alıp, tabyalarımızı imal edip, ordumuzu denetlemek için zaman kazanacağız. İngilizleri bu sebeple çağırırım. Onları biraz oyalayacağız paşa. Dostunu yakın tut, düşmanını daha da yakın"** (15. Bölüm-34:39). Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın, Aralık 2017'de Sudan ziyareti sonrasında gündeme gelen Sevakin Adası, 1517'de Yavuz Sultan Selim'in Osmanlı Devleti'ni doğuya doğru büyütmeye hedefi kapsamında Mısır'ın fethi ile Türk toprağı olan önemli bir ticaret limanı idi. Türkiye, Afrika ve Orta Doğu'daki hamleleriyle Kızıldeniz, Basra Körfezi ve Hint Okyanusu'nda stratejik bir üçgen oluşturdu. Filmde bu stratejiye gönderme yapan çok açık tarihi açıklamalar yapılmaktadır: **"Sultan Abdülhamid, Şehzade Abdülkadir, Şehzade Burhanettin ve Sadrazam Halil Paşa'ya: Türk Devletleri, Anadolu'nun her yerinde kervansaraylar kurdular. Bu kervansarayları, atların yorulup çatlamaadan ulaşabilecekleri mesafelere göre ayarladılar. Atların yoruldukları yere bu kervansarayları diktiler. Bu sebeple, kadim İpekyolu canlılığını korudu. Burhaneddin Efendi: Son iki asırdır bu yol işlemiyor. Sultan Abdülhamid: Portekizliler, Ümit Burnu'nu bulmuşlardı. Buna rağmen, İslam topraklarını kullanmaya devam ettiler. Ta ki, İngilizler; Süveyş**

Kanalı'nı açana kadar. Sadrazam: Bu kanala sahip olan, bütün dünya ticaretine sahip olur. Sultan Abdülhamid: İşte bizim siyasetimizin sırrı budur. Bu vakte kadar, muhataplarımızdan bunu gizledik. Ma'an'dan geçen tren hattı, Akabe'ye kadar ulaşırsa ne olur? Burhaneddin Efendi: Süveyş Kanalı'nın kontrolünü ele geçiririz. İstediğimiz vakitte de askeri sevkیات yaparız. Sultan Abdülhamid: Âla, tıpkı dedem Fatih hazretlerinin Rumeli Hisarı'nı yaptırması gibi. Bu Akabe hattı bizim için çok mühim" (15. Bölüm-01:32:39).

Gerek Avrupa Birliği ülkelerinin gerekse İngiltere ve Rusya'nın Türkiye'nin dostu olmadıkları, gerektiğinde bir araya gelip Türkiye'nin aleyhine tutum ve davranış sergileyecekleri ifade edilmektedir. *"Mahmut Paşa, Sultan Abdülhamid ve Tahsin Paşa'ya: Hünkarım, Almanlar; bu demiryolu işinden çekildiklerini belirtmişler. Tahsin Paşa: İngilizleri anladık da, bu Almanlara ne oluyor? Sultan Abdülhamid: İngilizler, Fransızlar, Ruslar, Almanlar; dünyayı sömürge nizamıyla paylaşırken bir centilmenlik anlaşması yaptılar. Sömürge nizamını bozacak her şeyde ortak karar alacaklardı. İşte şimdi onu yapıyorlar"* (15. Bölüm-01:55:07). Ayrıca tarihsel birlikteliklere rağmen Almanya'nın bu düşmanlıkta öne çıkması ve başı çekmesinin anlaşılır olmadığı şeklinde okunabilir.

Günümüz olaylarını tarihi vakalar üzerinde açıklayan, tabiri caizse *"kızım sana söylüyorum gelinim sen anla"* kabilinden bir çok olaya ışık tutan bu televizyon metninde 15 Temmuz darbe girişimine dair mesaj verilmemesi beklenemezdi. İşte darbeye ilişkin çağrışım yapan diyaloglar: *"Sultan Abdülhamid, yeğeni Murad Efendi'ye: Payitahta giren bu ajanların kuyruğunu tutmalıyız. Murad Efendi: Hedeflerini bir idrak edebilsek... Sultan Abdülhamid: Hedefleri payitahttır! Bu ajanlar, payitahtı ele geçirmeye geldi, evladım. Sokaklara, mekteplere, kahvehanelere girecekler, dergâhlara, camilere sızacaklar, devlet dairelerine girecekler; sen buna mani olacaksın"* (20. Bölüm-32:07). Bu ifadelerle ayrıca devletin FETÖ ile mücadele etmesi gerektiği vurgulanmaktadır.

15 Temmuz darbe girişimine karşı halkın gösterdiği direnişe de müspet manada bir gönderme yapılmaktadır: *"T. Herzl: Gün gelecek, Abdülhamid'e karşı isyan eden askerlerin karşısına çıkabilecek millette tek bir fert kalmayacak"* (29. Bölüm-34:16).

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın *"Dünya beşten büyüktür. Güçlüyseniz haklı değilsiniz. Haklı iseniz güçlüsünüz"* şeklindeki söylemine zaman zaman göndermeler yapılmaktadır. Şöyle ki; *"Sultan Abdülhamid, İngiliz Sefire: Güçlülerin hukuku haklıdır dersiniz, yanılırsınız"* (31. Bölüm-01:34:00).

Halk Bankası Genel Müdür Yardımcısı Hakan Atilla'nın ve Rıza Zarrap'ın Amerika'da bir mahkemede yargılanmasının asıl amacının ne olduğuna dair tarihi atıflarla bilgiler verilmekte; kamuoyunun bu davayı hukuki değil siyasi bir dava olarak okuması gerektiği vurgulanmaktadır: *"Sultan Abdülhamid, Selim Paşa'ya: Gazeteciler de oradadır. Selim Paşa: Evet, hünkarım, fazlasıyla gazeteci var. Sultan Abdülhamid: Mesele de bu paşa, Osmanlı sultanını bir mahkemenin konusu yapacaklar"* (31. Bölüm-01:42:35).

Dizide ayrıca Tahsin Paşa'nın İngiliz Sefaretinde yargılanması da, ABD'de yargılanan Mehmet Hakan Atilla ile benzerlik göstermektedir: *"İngiliz Sefiri mahkemede Tahsin Paşa'ya: Sultan Abdülhamid, seni yalnız bıraktı, Tahsin Paşa, ölüme gönderiyor. Bak! Mahmut Paşa bile gelmedi. Devletin bir haritasını senden kıymetli görürler. Gel itiraf et! Senin için hiçbir çaba göstermeyen Sultan Abdülhamid'in adını ver, kurtul..."* (31. Bölüm-02:26:50).

Kamuoyunda *"kozmetik oda"* olarak bilinen Genelkurmay Ankara Seferberlik Bölge Başkanlığı'nda yer alan merkezine

(<http://www.milliyet.com.tr/-kozmetik-oda-da-yarim-asirlik-gundem-2289597/>) bir atıf yapılmaktadır. Bu odada nelerin olduğu ve odaya girenlerin ülkeye ne kadar

zarar vermiş olabileceği ima edilmektedir: *"Sultan Abdülhamid, Murat Efendi'ye: Genc-i Esrar namındaki odada Yunan harp nizamı vardır"* (31. Bölüm-01:55:03). Erdoğan ve AK Parti aleyhine yurt içinde ve dışında yaptırılan haberlerin amacının ne olduğu şu üç Yahudi arasındaki diyalogla açıkça ifade edilmektedir. Buradaki Yahudiler ile FETÖ üyeleri arasında bir ilişki kurularak, bu tarz haberlerin arkasında kimlerin olduğuna işaret edilmektedir: *"Parvus Efendi, T. Herzl ve E. Karaso'ya: Abdülhamid'in milletiyle sağlam bir bağı var. Millet nazarındaki itibarını düşüreceğiz, hikayelerle... Gazetelerde Abdülhamid aleyhine haberler yaptıracağız. E. Karaso: Avrupa milletleri buna inanıyor ama Türklerin Gök Sultanı"* (29. Bölüm-33: 05).

Dizide Türk Silahlı Kuvvetleri içine sızan FETÖ mensuplarına da atıf yapılmaktadır. Dizide ele alınan (bu üçlü Yahudi arasındaki) bu görüşme ile FETÖ'nün Osmanlı'daki Yahudileri çağırdığını görmekteyiz: *"Parvus Efendi, T. Herzl ve E. Karaso'ya: Gençler de Abdülhamid'ten soğuyacak. Bu gençler, memurların içine sızacaklar. Sonra da askerlerin. E. Karaso: Askerlerin içinde hali hazırda bir muhalefet oluşmuş durumda. Parvus Efendi: Paşalık rütbesine çıkana kadar gizlenecekler."*

Erdoğan'ı iktidardan düşürmek için düzenlenen planlara gönderme yapacak vurgulara da zamanla yer verilmektedir: *"Sultan Abdülhamid, İngiliz Sefiri'ne: Israrınıza hayranım. Ali Suavi vakasını tertip edip, bir darbeye beni tahttan indirmeye kalktınız. Saltanatımın ilk yıllarıydı. O günden beri türlü oyunlar tertiplersiniz. Tertiplerinizin hepsi başınıza yıkıldı. Ermenileri ayaklandırdınız, bizi yıllarca o meseleyle uğraştırdınız. Devletimizin ekonomisine çöktünüz, Balkanlarda kıskırtmadığınız dini cemaat kalmadı, porovoke etmediğiniz millet kalmadı! Köylere kadar gidip, Osmanlı'ya karşı ayaklanmalarını salık verdiniz!"*

ABD ve İngiltere'nin, PYD ve YPG gibi terör örgütlerine yönelik AK Parti hükümetinin kararlılığına işaret edilmektedir: *"Eşkiyaların ceplerine para koydunuz! Paşalarımın aklını çeldiniz. Yunan'ı üstümüze saldınız. Biz ayağa kalkmaya, doğrulmaya çalıştıkça karşımıza dikildiniz. İşte kalktık, doğruluyoruz! Mektepler açıyoruz, demiryolu yapıyoruz, fabrikalar kuruyoruz. İşte maliyemiz! Borcunu ödüyor. Vazgeçin efendi! Bu topraklarda Türkler vardı yine var olacak! Biz, Mekke'den kovulan lakin ordusuyla kan dökmeden şehri fetheden bir peygamberin ümmetiyiz! Vazgeçin, çünkü biz vazgeçmeyeceğiz!"* (31. Bölüm-02:13:20).

A.B.D. Başkanı D. Trump'ın, 6 Aralık 2017 tarihinde Kudüs'ü; İsrail'in başkenti olarak tanımasına ilişkin T.C. Cumhurbaşkanı Erdoğan; *"Trump'ın açıklaması bizim için yok hükmündedir. ...İsrail terör devletidir. Kudüs, bizim gözümüzün nurudur. Kudüs'ü çocuk katili bir ülkenin insafına terk etmeyeceğiz"* şeklinde tepki göstermiş ve bu tepki dizide yer bulmuştur

(<http://www.haberturk.com/cumhurbaskani-erdogan-dan-ak-parti-sivas-kongresi-nde-aciklamalar-1748910>): *"Sultan Abdülhamid, Paşalarına: Herhalde bizim de gülmememizi istiyorlar. Selim Paşa: Af buyurun Hünkarım... Sultan Abdülhamid: Selahaddin Eyyubi, hiç gülmezmiş. Sebebini sordukları vakit; 'Hz. Muhammed'in miraca yükseldiği Mescid-i Aksa tutsak iken, Hz. Ömer'in fethettiği Kudüs esir iken ben nasıl gülerim' demiş! Yahudiler fahiş fiyatlara boşuna satın almazlar arazileri. Elbet biz onların niyetini biliriz. Onlar da bilsinler paşa, onlar da bilsinler... Bir emir çıkaralım; Kudüs'te toprak satışını yasaklayalım"* (31. Bölüm-02:24:23).

Günümüz siyasetine ve Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan'a yapılan bu atıfların bilinçli bir biçimde yapıldığı, 31 Aralık 2017 AK Parti Düzce İl Kongresi öncesinde vatandaşlara seslenen Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın konuşmasıyla açığa kavuşmuştur. Erdoğan konuşmasında Payitaht "Abdülhamid"

dizisinden bahsetmiştir. *“Tarihimizi de bilelim. Payitaht’ı izliyorsunuz değil mi? Huzurumuza musallat olanlar bedelini ağır ödeyecek. Türkiye’den başka devletimiz yok. İri olacağız, diri olacağız, kardeş olacağız, hep birlikte Türkiye olacağız”*

(<http://www.haber7.com/ic-politika/haber/2512782-erdogan-sordu-o-diziye-izliyorsunuz-degil-mi>).

Sonuç

Payitaht “Abdülhamid” senaryosu, *“palempsest”*te olduğu gibi geçmiş ancak zamanın eskittiği ya da tamamen silinmemiş bir yüzeye yazılmış bir metin izlenimi vermektedir. Başka bir anlatımla Sultan Abdülhamid döneminin olayları ile Recep Tayyip Erdoğan döneminde yaşanan olaylar o kadar birbirine benzemektedir ki zaman aralığı ortadan kaldırıldığında, birbirinin tekrarı çok benzer olay olduğu görülecektir. Her iki metin de birbirine güçlü çağrışım yapan, izleyiciyi metinlerarası okumalara yönlendiren, bugünü geçmiş üzerinden okuyup anlayabilmesine imkan sağlayan ya da geçmişin ve özellikle Sultan Abdülhamid’in daha iyi anlaşılmasına, belki hakkının teslim edilmesine katkı sunan metinlerdir.

Payitaht Abdülhamid filminin bugüne dair bu derece güçlü göndermeler yapması, her ne kadar gösterenin Osmanlı dönemine ait görüntü, ses, müzik ve objeler olsa da gösterilenin günümüz Türkiye’si, Erdoğan, AK Parti ve Türk milleti olması çağımızda yaşanan olayların daha kolay algılanmasına katkı sunmaktadır. Bu tarihsel, metaforik ve metinlerarası ilişki Erdoğan’ı, Sultan Abdülhamid gibi, salt bir siyasi partinin genel başkanı gibi değil, devletini kurtarmak için, milleti için büyük fedakarlıklar gösteren, ferasetli ve özverili çıkışlar yapan bir devlet adamı, lider olarak konumlandırmaktadır. Dolayısıyla Erdoğan’ın salt bir siyasi kişilik olarak değerlendirilmesi ve eleştirilmesi doğru değildir. Filmde özellikle son beş yıldır Türkiye’de yaşanan ulusal ve uluslararası önemli olaylara göndermeler yapılarak bugün geçmiş üzerinden açıklanmaktadır.

Osmanlı’da demiryolu yapımı ve büyük devletlerin engellemek için ne gibi müşkilat çıkarmaya çalıştığı konuları ile günümüzdeki üçüncü havaalanı projesi, demiryolları, boğazda yapılacak tüp geçit, kanal projesi, Marmaray, hızlı tren gibi Türkiye’nin adeta yeni bir döneme geçişini sembolize eden atılımları nedeniyle bazı devletlerin engelleme girişimleri, içeride bir takım grupları harekete geçirerek siyasi kriz çıkarmaya çalışması vb. arasında analogi yapılarak milletin yaşananları daha iyi okuması gerektiğine göndermeler yapılmaktadır.

Filmde 15 Temmuz’da yaşanan darbe girişimi, Kudüs ve Filistin sorunu, ABD’de yürütülen Rızza Zarrap davası, Gezi olayları, Erdoğan aleyhinde medyada yürütülen kampanyalar, Türk ekonomisini çıkmaza sokmak için oynanan borsa ve döviz kuru oyunları, Sevakin adası, Kuzey Irak ve Suriye’de ABD’nin Türkiye’ye karşı oynadığı oyunlar, ABD büyükelçisinin kendi görev sınırlarını aşan icraatları, S400 füzelerinin satın alınması, Hrant Dink’in öldürülmesi vb. önemli olaylara göndermelerde bulunulmakta ve bu olayların gerçek amacının neler olduğuna dair toplum bilinçlendirilmeye ve aşılanmaya çalışılmaktadır.

Senaryo içindeki diyalogların bazıları Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın değişik toplantılarda kullandığı ifadelerin aynısı ya da çok benzeridir. Bu söylemsel benzerlik aslında Sultan Abdülhamid göstergesinin gösterilenin Erdoğan olduğuna dair güçlü bir bağlantı yapmaktadır.

Payitaht “Abdülhamid” dizisinde gösterilen, çok açık bir biçimde gösterenin önüne geçmektedir. Bu itibarla da istisnai metinlerden biridir. Bu anlamda çok zekice düşünülmüş bir metinlerarası çalışma olduğu söylenebilir. Metin ayrıca tarih üzerinden bugünü açıklayan ve daha da önemlisi bugün üzerinden dünün de yeniden daha bilinçli bir biçimde okunması gerektiğini ifade eden bir çalışma

olarak kabul edilebilir.

Bir televizyon metninin kurmaca olduğu gerçeğinden hareketle, zaman zaman tarihi alıntılarla inşa edilen, tarihsel gerçeklikle örtüşmeyebilen, hatta tarihte hiç olmamış olan olayların bile yer aldığı sahnelerden oluşan bu dizi film, tarihe ilişkin yeni algılar oluşturulmasına da yol açabilir. O nedenle bu derece tarihle iç içe işlenen bir filmde belki belgesel film kadar olmasa da olabildiğince tarihin gözetilmesinde yarar görülebilir. Çünkü bireylerin algılamaları sonucu oluşan gerçeğin, gerçeğin kendisinden daha önemli olduğu söylenebilir.

Tarih dizisi olarak lanse edilen Payitaht “Abdülhamid” dizisinin, filmin jeneriğinde, gerçek kişi ve olaylardan ilham alınarak ele alındığı belirtilerek; kurmaca bir dizi olsa da, filmde işlenen olayların ve karakterlerin, tarihteki ile örtüştüğü veya onun bir nevi yansıması olduğu, dolayısıyla “izlenilenlere gerçeklik olarak inanılması” gerektiği iması yapılmaktadır.

Sonuç olarak, televizyon güçlü bir öykü anlatım aracıdır. Günümüzdeki olaylar televizyonun anlatım teknikleri kullanılmadan bu kadar başarılı ve etkili biçimde anlatılamazdı. Payitaht “Abdülhamid” dizisi TRT’nin, kendi özüne döndüğü şeklinde bir okumaya yol açabileceği gibi, iktidarın icraatlarına meşruiyet kazandırmak ve iktidar lehine toplumda algı oluşturmak amacıyla yayın politikası izleyen ideolojik aygıt olduğu şeklinde eleştirilere de neden olabilir.

Kaynakça

- “Kozmik oda”da yarım asırlık devlet sırrı ele geçti.
<http://www.milliyet.com.tr/-kozmetik-oda-da-yarim-asirlik-gundem-2289597/>
(Erişim Tarihi: 31 Aralık 2017).
- 2017’ye yine dolar damgasını vuracak!
<https://www.dunya.com/finans/haberler/2017ye-yine-dolar-damgasini-vuracak-haber-344022> (Erişim Tarihi: 31 Aralık 2017).
- ABD Ankara Büyükelçisi John R. Bass kimdir?
<http://www.aksam.com.tr/guncel/abd-ankara-buyukelcisi-john-r-bass-kimdir-turkiye-abd-vize-son-dakika-haberleri/haber-668292>, <http://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-41584973> (Erişim Tarihi: 31 Aralık 2017).
- ABD Başkanı Donald Trump, Kudüs’ü İsrail’in başkenti olarak tanıdı.
<http://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-42258773> (Erişim Tarihi: 1 Ocak 2018).
- ABD S-400’lü Türkiye’den neden korkuyor?
<https://tr.sputniknews.com/columnists/201707181029334277-abd-turkiye-s-400-rusya-fuze-savunma-sistemi-anlasma-fikri-isik-nato-rosoboronexport-ortadogu-tehdit-isid-deas-pkk-irak-iran/> (Erişim Tarihi: 1 Ocak 2018).
- Adorno, T. (2012). *Kültür Endüstrisi: Kültür Yönetimi*. 7. Baskı, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Akay, H. (2017). Anlamın Çağrısı. Kuramlar ve Okuma Biçimleri Üzerine. Şule Yayınları.
- Aktulum, K. (2014). *Metinlerarası İlişkiler*. Kanguru Yayınları.
- Bakan Arslan: ‘3. havalimanı 29 Ekim 2018’de açılacak’ | 3. Havalimanı Ne Zaman Açılacak? <http://www.turkiyegazetesi.com.tr/gundem/531851.aspx> (Erişim Tarihi: 31 Aralık 2017).
- Bakan, İ., ve Kefe, İ. (2012). Kurumsal Açından Algı ve Algı Yönetimi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt 2, Sayı 1, Sayfalar 19 – 34.
- Berger, A. A. (2012). *Kültür Eleştirisi: Kültürel Kavramlara Giriş*. 1. Baskı, İstanbul: Pinhan Yayıncılık.
- Buckland, W. (2009). *Film Theory and Contemporary Hollywood Movies*. New

York: Routledge Publication.

- Bulut, Y. H. (2017). *Büyük Dizayn: Algı Savaşları*. 1. Baskı, İstanbul: YeniYüzyıl Yayınları.
- Cumhurbaşkanı Erdoğan: Millete can borcumuz var.
<https://www.yenisafak.com/gundem/cumhurbaskani-erdogan-millete-can-borcumuz-var-2940994>, Erdoğan sordu! 0 diziyi izliyorsunuz değil mi?
<http://m.internethaber.com/erdogan-sordu-o-diziyi-izliyorsunuz-degil-mi-1835423h.htm> (Erişim Tarihi: 31 Aralık 2017).
- Cumhurbaşkanı Erdoğan: Trump'ın açıklaması yok hükmündedir.
<http://www.haberturk.com/cumhurbaskani-erdogan-dan-ak-parti-sivas-kongresi-nde-aciklamalar-1748910> (Erişim Tarihi: 1 Ocak 2018).
- Dolar ne kadar oldu? Euro yükselmeye devam eder mi?
<http://www.sozcu.com.tr/2017/ekonomi/dolar-ne-kadar-oldu-euro-yukselmeye-devam-eder-mi-15-11-2017-2090914/> (Erişim Tarihi: 31 Aralık 2017).
- Dutt, R. (2014). Behind the Curtain: Women's Representations in Contemporary Hollywood. *Media@LSE*, London School of Economics and Political Science, London.
- Erdoğan sordu: 0 diziyi izliyorsunuz değil mi?
<http://www.haber7.com/ic-politika/haber/2512782-erdogan-sordu-o-diziyi-izliyorsunuz-degil-mi> (Erişim Tarihi: 31 Aralık 2017).
- Flores, G. (2004). Doctors in the Movies: Healers, heels, and Hollywood. *Archives of Disease in Childhood*. s. 1084-1088.
- Healey ve Enns. (2012). Attention and Visual Memory in Visualization and Computer Graphics. *IEEE Transactions on Visualization and Computer Graphics*, Vol. 18, No. 7, s. 1170-1188.
- Henderson J. M ve Hollingworth A. (1999). High-Level Scene Perception. *Department of Psychology, Michigan State University*, East Lansing, Michigan.
- Hızal, S. (2012). *Amatör Kamera Gerçekliği*. 1. Baskı. İstanbul: Agora Kitaplığı.
- <https://www.youtube.com/watch?v=CJuLekxPXR8> (Erişim Tarihi: 31 Aralık 2017).
- <https://www.youtube.com/watch?v=ko96bf09hG8> (Erişim Tarihi: 31 Aralık 2017).
- <https://www.youtube.com/watch?v=NeDelCNphrw> (Erişim Tarihi: 31 Aralık 2017).
- IMF'ye borç kapandı.
http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/diger/421596/IMF_ye_borc_kapandi.html (Erişim Tarihi: 31 Aralık 2017).
- John Bass'ın Türkiye Günleri Nasıl Geçti?
<https://www.amerikaninsesi.com/a/john-bassn-turkiye-gunleri-nasil-gecti/4071396.html> (Erişim Tarihi: 31 Aralık 2017).
- Mutlu, E. (2012). *İletişim Sözlüğü*. 6. Baskı, Ankara: Sofos Yayınları.
- Özdağ, Ü. (2015). Algı Yönetimi: Propaganda, Psikolojik Savaş, Örtülü Operasyon ve Enformasyon Savaşı. Kripto Yayıncılık.
- Sevakın Adası hamlesinin ardından ortaya çıktı! işte Türk üçgeni...
<http://www.posta.com.tr/sevak-in-adasi-hamlesinin-ardindan-ortaya-cikti-iste-turk-ucgeni-haberi-1366355> (Erişim Tarihi: 31 Aralık 2017).
- Sevakın Adası nerede ve Türkiye için neden önemli?
<https://www.cnnturk.com/ajanda/sevak-in-adasi-nerede-sudan-ve-sevak-in-adasin-in-onemi> (Erişim Tarihi: 31 Aralık 2017).
- Sevakın hamlesi Mısır medyasında yankı uyandırdı.
<http://www.hurriyet.com.tr/sevak-in-hamlesi-misir-medyasinda-yanki-uyandirdi>

-40692786 (Erişim Tarihi: 31 Aralık 2017).

- Son 1 yılda Türkiye’de gerçekleşen 22 terör saldırısı.
<http://www.posta.com.tr/son-1-yilda-turkiye-de-gerceklesen-22-teror-saldiri-si-haberi-1250195> (Erişim Tarihi: 31 Aralık 2017).
- şentürk, R. (2017). *İletişim ve Televizyon Teorileri*. 1. Baskı, İstanbul: Küre Yayınları.
- Türkiye’nin 2017 Yılında Terörle Mücadele Stratejisi.
<http://www.21yyte.org/tr/arastirma/terorizm-ve-terorizmlle-mucadele/2017/12/29/8780/turkiyenin-2017-yilinda-terorle-mucadele-stratejisi-onleyici-kolluk-ve-kesintisiz-mucadele> (Erişim Tarihi: 31 Aralık 2017).
- Türkiye’nin IMF’ye Olan Borcu Bitti.
<https://kdk.gov.tr/sayilarla/turkiyenin-imfye-olan-borcu-bitti/18> (Erişim Tarihi: 31 Aralık 2017).

*****

*****

KAYNAK: Televizyon Dizilerinin keşfi: İçerik, Anlam ve İşlevleri – KAKNÜS YAYINEVİ –